

Česká republika 2030

Kulatý stůl k oblasti č. 3 - Svobodná, demokratická a dobře spravovaná společnost (vládnutí)

Téma: Vládnutí EU

Facilitátor: Ondřej Marek (Agora CE)

1. Shrnutí tématu

Hlavními tématy jak world cafe, tak pracovní skupiny bylo:

- *Zlepšení formulace našich postojů k EU a jejich vyjednávání.*
 - o *Včetně lepšího zapojení všech relevantních partnerů.*
- *Prohloubit informování o rozhodování v EU na úrovni veřejnosti, politiků i úředníků.*
- *Na straně EU bylo diskutováno o složitosti rozhodovacích procesů a demokratickém deficitu tohoto rozhodování.*
- *Opakovaně bylo probíráno téma koordinace a podpory českých občanů pracujících v EU institucích a našich zástupců v EU.*

2. Worldcafe

Otázka pro world cafe:

Jaké jsou výzvy/problémy pro „vládnutí“ na úrovni EU a jak je řešit?

Popis průběhu:

Probíhali dvě paralelní diskuzní skupiny. Diskuse byla živá a většina účastníků měla nějakou hlubší zkušenost, či znalost s fungováním EU. Přesto bylo v některých momentech vidět nedostatečná informovanost v některých otázkách, což je v tomto případě pochopitelné.

Témata (clustry):

Obecné problémy v EU

- Nebezpečí (uprchlická vlna) by mělo Evropu spojit ne rozdělovat.
- EU trpí řadou vnitřních problémů a my nepříspějíme k jejich řešení.
 - o Nedostatek transparentnosti
 - o Složitost
 - o Neefektivnost
 - o Odtrženost od praxe (více reflektovat na místní specifika)
- EU by měla dávat vize a cíle, ale nechat řešení na národní úrovni.
- Vládnutí na úrovni EU považuje za lobbystický (příklad: směrnice na akustickou propustnost oken, v době platnosti mají certifikát jen dvě německé továrny, my jsme ve skluzu, i celý rok.)
 - o Zjednodušování agendy EU
 - o Zmenšování vlivu EU.

- EU nemá „národ“ to komplikuje řešení a postup reformy EU.
- Stojíme před otázkou nové legality evropského rozhodování. Je třeba definovat jako se k tomu postavíme:
 - o =>federalismus
 - o =>vracení kompetencí
- Cílem nejsou Spojené státy evropské,ale je třeba posilovat kritický vztah k Evropské identitě.
- Dívejte se na to co se děje v komisi a parlamentu. Není možné o Evropské politice uvažovat jako o pravo-levé.
 - o Nedomnívám, se, že by k tomuto situace nazrála.
 - o Možná by EU rozdělení politické a úřední linie pomohlo.
 - o Politizace EU je reálná, nesmělé pokusy tu jsou.
- Nerušit EU, ale reformovat
 - o Důsledně uplatňovat princip subsidiarity.
- Pozitiva EU =>EU
 - o Nevyžadujeme intervence na záchranu (nejme Řecko, Portugalsko)
 - o Jsme stabilní, rostoucí ekonomika
 - o Stabilně protivní a k smíchu, neschopní, proto jsme troublemakerem => musíme si najít svou vizi existence v EU
- Negativa ČR => EU
 - o Jazyková nevybavenost.
 - o Provinční mentalita politické reprezentace (potvrzující veřejné mínění).
- Čím méně regulace, tím lépe
- EK nám přerostla přes hlavu – nejsme schopni ji regulovat.
 - o Obrovská moc nevolených úředníků, jejichž rozhodnutí (neformální vliv) můžou rozhýbat obrovské akce za miliony
 - o S disproporčním vlivem na M.S.
- Životní prostředí v EU Klíčový faktor.
- Ultimátní cíl EU je mír na kontinentě – nezapomínejme na to.
- ČR =>EU
 - o Vláda nezajistila jednotný hlas vůči EU (prezident, vláda, parlament)
 - o Není konzistentní politika v přípravě kádrů do správy na úrovni EU
- Lidé neví, jak EU funguje. Dělalí si představu pouze z mediálního obrazu.
 - o Možnou příčinou může být i malé povědomí o historii.
- Strategie by měla zvýšit povědomí o tom jak unie funguje, šíří se euroskeptismus.
- Vláda má deficit vysvětlování rozhodování a principů a účelů EU.
- EU se nesnaží důsledně komunikovat s národními státy (např. ve výboru regionů)
 - o Měly by se více propagovat evropské hodnoty např. solidarita.
- Je třeba podpořit vzdělávání o EU reáliích a dokumentech.
- Neochota k pracovní mobilitě.
- Uzavřenost v etnicky hodnotové kotlině.
 - o Nedaří se nám vyhodnocovat politiky, od EU se to ale mírně učíme.
- EU =>ČR
 - o Neumí si strategicky vládnout, řeší věci ad hoc.

- Často popírá sama sebe (lisabonská strategie versus ECB, EBRD apod.)
- EU je čím dál tím byrokratičtější, na úkor demokracie, ale lepší se (např. ve spojení s plánování fondů)
- Demokratický deficit – jediný volený orgán nemá právo agenda setting
 - Rada je de facto leaderem.
 - ČR by měla umět využít a tvořit aliance v procesu vyjednávání a hlasování v radě

Formulace a prosazování pozice ČR

- Faktická pozice ČR v EU je silnější než její reálné prosazování.
- Často máme předsudky a děláme věci složitější, než jsou. Doslovné přejímání nařízení a ne abychom naplňovali ducha nařízení tzv. pozlácování (gold plating).
- Musíme více odmítat věci, které odmítat můžeme.
- Musíme posílit národní identitu, chybí podpora i ze strany vlády. "
- Např. v parlamentu se nekoordinuje pozice ČR v EU (např. na jednání rady)
- Potřebujeme větší koordinaci Neschopnost jednotné linie vůči Bruselu, poptávka shora rozhodnutí, následně jeho kritika.
 - Postupujeme na úrovni témat a dotčených aktérů
 - Neochota řídit se rozhodnutím z EU
- Špatná struktura legislativních konzultací mířených na občana
 - Potřeba např. lobby, která bude sdružovat názory
- Jednotlivé resorty neumí vyjednávat a spolupřevést politiku v EU a pak jsou překvapeni, že nic neprosadí.
 - Nejednotnost resortů vlády ČR vůči EU (obrana a MZV jsou výjimkou)
- Požadavek ČR by měl být subsidiarita, transparentnost a otevřenost.
- Fokus na naše možnosti aktivity v rámci EU a nikoliv na nekonstruktivní komentáře.
- Minimum lidí ve státní správě vůbec umí komunikovat s EU.
- Neumíme navrhovat řešení a promítá se to do EU, musíme umět reagovat v čase.

Informovanost

- Chybí větší informovanost a participace občanů.
- Umět dobře formulovat nesouhlas. Vůbec lépe formulovat vlastní stanoviska ČR v EU.
- Existuje deficit informací o rozhodování EU.
- V médiích i ve společnosti je EU vnímána jako „cizí“ stát.
 - Často zjednodušování rozhodování => zamlžuje situaci.
- Existuje deficit osvěty a vzdělávání.
 - Chybí veřejná diskuze o problematice, o které se v EU rozhoduje
 - To by byla obrana proti populismu.
- Česká společnost má nedostatečně objektivní hodnocení EU.
 - buď růžové brýle
 - nebo tmavé (kritické) brýle
- Z EU nemáme zpětnou vazbu do širší společnosti.
- Neinformovanost o EU.

- Lidé neví, jak EU funguje. Dělalí si představu pouze z mediálního obrazu.
 - o Možnou příčinou může být i malé povědomí o historii.
- Strategie by měla zvýšit povědomí o tom jak unie funguje, šíří se euroskeptismus.
- Vláda má deficit vysvětlování rozhodování a principů a účelů EU.
- EU se nesnaží důsledně komunikovat s národními státy (např. ve výboru regionů)
 - o Měly by se více propagovat evropské hodnoty např. solidarita.
- Je třeba podpořit vzdělávání o EU reáliích a dokumentech.
- Lidé neví, jak EU funguje. Dělalí si představu pouze z mediálního obrazu.
 - o Možnou příčinou může být i malé povědomí o historii.
- Strategie by měla zvýšit povědomí o tom, jak unie funguje, šíří se euroskeptismus.
- Vláda má deficit vysvětlování rozhodování a principů a účelů EU.
- EU se nesnaží důsledně komunikovat s národními státy (např. ve výboru regionů)
 - o Měly by se více propagovat evropské hodnoty např. solidarita.
- Je třeba podpořit vzdělávání o EU reáliích a dokumentech.
- Opadá zájem o EU studia

Zástupci v EU

- Potřebujeme kvalitní zástupce ČR v EU. (i úředníky formálně nezávislé na vládě)
- Mít dost zástupců v EU.
 - o Kompetentních
 - o Sebevědomých
 - o Aktivních
- Česká pasivita na evropské úrovni je špatná.
 - o chybí osobní nasazení
 - o nepracuje se s českými úředníky v Bruselu
 - o není koordinována pozice ve výborech
- Nedostatečné expertní kapacity politických stran v ČR.
 - o Lidovci a socdem, částečně funguje.
 - o ANO se hledá, je na začátku
 - o Právice má nedostatečnou integraci do evropských politických stran.
- Negramotnost v otázkách EU
- Alibismus
- Česká neoficiální lobby v Bruselu, známe stav?
- Absence podpory Čechů v EU
- Češi v EU buď našťvaní a chtějí zatopit, nebo našťvaní a zhrzení a chtějí ČR spasit (náchylní dopřít soucitu lobby) , nebo vzácné výjimky a nováčci.
- Nedostatečná podpora pro lidi se zájmem pracovat v EU institucích.
- Vytvářet tváře ČR v EU – Chaos zevnitř se přenáší ven.
- Jednotné vzdělávání úředníků v EU věcech.

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Zakomponovat principy demokratického vládnutí do systému vzdělávání. ..7b.

Vytvořit institucionální udržitelné kapacity pro udržitelné vládnutí v rámci veřejné správy4b.

Vytvoření systému široce pojatého vzdělávání, v první řadě zaměstnanců státní správy.....4b

Sbírat relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systém oběhu a poskytování informací všem aktérům vládnutí.0b

Vytvořit dlouhodobý systém zpětné vazby.....5b

Diskuze:

...

Během diskuse bylo pro účastníky náročné vztahovat se k navrženým cílům, zároveň nenavrhli, žádný jiná konkrétní cíl. Diskuze se pohybovala buď v obecných principech a nebo na úrovni drobnější doplnění.

Co změnit v EU.

- Debatě i konání v EU chybí „duch“ (hodnoty).
- EU má pomáhat národním státům vládnout. Místo toho se potýká s
 - o Netransparentností
 - o Složitostí
 - o Neefektivností
 - o A odtržeností od místních specifik.
- Zlepšit informovanost veřejnosti o EU.

Co změnit doma.

- Musí být jasné kdo má kompetenci jednat za ČR.
 - o Nyní premiér, ale vše připravuje MZV, ne úřad premiéra.
- Měl by se změnit kompetenční zákon a přesněji definovat koordinaci naší politiky vůči EU.
- Musíme umět dobře delegovat role (obsahově i technicky).
- Za ČR musíme umět říci, jaké jsou naše hodnoty (filozofie).
- Musíme umět hájit své zájmy v EU. Nejsou zcela jasné ani priority EU, nebo jde jenom o neinformovanost?
 - o Veřejnost
 - o Úředníci
 - o Politici
- Musíme umět být konstruktivní a podávat prosaditelné návrhy.
- Musíme pracovat ve spojení napr. V4
 - o Nesouhlas, musíme se zaměřit na spolupráci s Německem a Francií.
 - o Ty ale mají zcela jiné cíle.
- Obnovit institut státní správy.
- Vychovat systém podpory českých zástupců v EU (i úředníků pracujících v komisi)

Musíme být s unií a v unii ne za ní.

Další

- Nezapomenout ve strategii zohlednit i další mezinárodní struktury ve kterých ČR funguje
 - o Je k tomu připraven zvláštní kulatý stůl.

Téma: Vládnutí na národní úrovni

Facilitátor: Katka Bláhová/Jakub Deml (Agora CE)

1. Shrnutí tématu

Téma bylo zajímavé, v kavárně i pracovní skupině se diskutovalo poměrně klidně a věcně. Na většině témat panovala v podstatě shoda, tedy až na téma politické vs. odborné rozhodování. Diskutujícími byli nejvíce lidé z ministerstev.

2. Worldcafe

Otázka pro world cafe:

Jaké jsou výzvy pro vládnutí na národní/státní úrovni?

Popis průběhu (stůl 1, Katka Bláhová):

Diskuse v kavárně se nejvíce točila kolem chybějící sdílené vize/směrování státu, státních zájmech, typu „kam vlastně kráčíme“. Tady panovala shoda. Dalším často zmiňovaným tématem bylo „politicky ovlivňované rozhodování odborníky“ a tady shoda nepanovala, názory se různily až do hraničních. Celkově ale byly diskuse klidné, různily se spíše se změnou skupin, než v rámci jedné skupiny.

Témata (clustry – stůl 1, Katka Bláhová):

Chybí sdílená vize, idea, směrování společnosti (sdílená veřejností s politiky napříč politickým spektrem)

- ideálně zakotvená v preambuli ústavy
- decentralizace, subsidiarita
- schopnost konsensu v základní ideologii
- podpoř to motivaci a nadšení pro věc (úředníků, veřejnosti ...)
- lépe komunikovat s veřejností státní zájmy
- chybí hlubší diskuse o národní identitě (ne ve smyslu politickém, ale kulturním)
- chybí institucionalizovaný systém strategického vládnutí, ideálně zakotvený v zákonné normě (ochrana před změnami v rámci voleb, dotáhnout stávající pokusy, nekopírovat slepě zahraniční modely)
- zahájit diskusi o české ústavě v kontextu dnešní doby (nebyla shoda na tom, zda ústavu měnit)

Odborné vs. politické rozhodování

- názory se různily, od „oddělení odborného rozhodování od politického“ až po striktní „odborníci jsou servisem pro politiky a plní politická zadání“

- spíše panovala shoda na tom, že politik je odpovědný za rozhodnutí, proto je to on, kdo nakonec rozhoduje, ale v ideálním případě by měl svá rozhodnutí opírat o odborný názor
- potřeba zajistit metodickou nezávislost
- vypořádávat odborné argumenty
- upravit metodiku tvorby tak, aby různé odborné názory na jedno/srovnatelné téma mohly být porovnatelné (v současnosti co odborník/odborná komise, to jiný názor/pohled z jiné strany, nedá se v tom vyznat)
- složení odborných týmů ovlivňuje výsledky
- jako příklad bylo uvedeno Švédsko, kde mají úspěch s odborníky ve vládě

Důvěra veřejnosti v politiku/politiky

- transparentnost financování politických stran, komu se politici zodpovídají – voličům nebo donátorům?
- jaká je motivace politiků při vstupu do politiky?
- chybí skutečná odpovědnost politika, politik se nebojí voliče
- vytratilo se, že politik slouží občanovi (politika je veřejná služba)
- zvyšovat politickou gramotnost veřejnosti – vzdělaný občan volí kvalitní politiky, chce po nich vizi

Přílišná regulace systému

- nárůst předpisů, svazování
- snaha vše precizovat, přitom nelze postihnout úplně vše, ve výsledku to působí jako chaos
- otevřenější systém - přenášet více odpovědnosti na občany, úředníky spolu s motivací, vedením a podporou

Zajistit odolnost státu proti přicházejícím vnějším hrozbám!!

Popis průběhu (stůl 2, Jakub Deml):

Ve všech třech skupinách se objevilo téma **chybějící sdílené vize/směrování státu, nutnosti přesně definovat státní/veřejný zájem**. Posílení hodnotové orientace (skrze konsensus) bylo jednoznačně vnímáno jako „lék“ na neduhy zbytnělého byrokratického aparátu i politického systému.

Vládnutí na úrovni státu se nesmí omezit pouze na technickou stránku věci (koordinace veřejných financí apod.) ale na tvorbu/definici celospolečenských hodnot a směrování – jedná se o neustálý proces.

Témata (clustry – stůl 2, Jakub Deml):

Strategické vládnutí – sdílené hodnoty – státní zájem

- Chybí sdílená vize, idea, směrování společnosti (sdílená veřejností a politiky napříč politickým spektrem), chybí vládnutí založené na konsensuálních hodnotách a dlouhodobých cílech (chybí definice státního zájmu)
- Vládnutí se nesmí omezit pouze na technickou stránku věci (koordinace veřejných financí apod.) ale na tvorbu/definici celospolečenských hodnot a směrování (je neustálý proces)
- ad Strategický rámec: je třeba definovat způsob implementace na úrovni resortů!

Kontinuita, dlouhodobost, stabilita legislativního prostředí

- chybí princip pro zajištění kontinuálního vládnutí !!! (dobře popsany rozpor v zaslaném textu: dlouhodobé vládnutí vs 4letý systém)
- nízká závaznost usnesení, jsou příliš vázané na osobnosti politiků nebo úředníků
- žijeme v permanentní změně, současně některé věci (schvalovací procesy) trvají nekonečně dlouho
- je třeba zvětšit „předvídatelnost“ situace a současně do některých procesů (schvalování) vnést větší dynamiku

Zvýšit vymahatelnost práva (vláda práva)

- deficit v moci soudní: nepomáhá vládnutí, řeší často nepodstatné věci
- je třeba posílit hodnotové zaměření soudní moci (nesmí vycházet jen ze znění zákonů, ale z obecnějších principů, které se musí naučit naplňovat)
- posílení koncepční práce soudní moci
- zvýšení vymahatelnosti práva bude mít motivační účinek nejen na občany, ale i na složky veřejné správy

Zjednodušování veřejné správy (roztržštěnost zákonů)

- systém je příliš komplexní a složitý
- přílišná vazba na formální znění zákonů, malá schopnost se dohodnout
- musí se zaměřit na podstatné věci (na občana, na obecné hodnoty...)
- musí existovat obecné principy a hodnoty, které jsou nadřazené zákonům a jsou vodítkem pro výklad naplňování zákonů (rámcové zákony) **Rámcové/kodexové zákony**
- Kdyby byly sdílené hodnoty, rozhodování bude jednodušší
- chybí „filosofie“ zákonů
- otázka zda to musí být opravdu forma zákonů

Resortismus

- problémy: neprovázané IT systémy, konflikty na úrovni zákonů, protichůdné aktivity, komunikace formou monologů
- rozhodovat ne z pozice rezortu, ale z pohledu zájmu občana
- musí být podřízeno základním principům (veřejný zájem)
- řešením jsou společné schůze Senátu a Sněmovny, stykový a dohodovací zákon
- kompetenční zákon omezuje flexibilitu (nutno radikálně změnit)

Subsidiarita

- důsledně uplatňovat, rozvíjet tento princip

Kultivace formálního prostředí politických stran, chybí odpovědnost politiků

- politici nesou malou zodpovědnost za svá pochybení
- je třeba posouvat osobní integritu politiků (nastavit přísnější laťku)
- veřejné priority (občana) jsou daleko od zájmů pol. reprezentace
- systém spotřebovává většinu energie jen na svůj chod (politik spotřebovává většinu své energie na udržení se u moci)

Zvýšení odborného aparátu sněmovny – zvýšit odborné zázemí politického rozhodování

Spolupráce

- horizontální (napříč sektory, mezirezortní, uvnitř rezortu – je těžké, jinak nelze ale implementovat, ničeho pořádně dosáhnout)
- vertikální

Způsoby participace – NGO se proměňují (profesionalizují se), je třeba vytvořit komunikační mechanismy

Motivovat studenty, aby pracovali ve veřejné správě

- zvýšit prestiž veřejné správy (mezi veřejností)
- stávající systém neumožňuje šikovným se uplatnit svoje dovednosti
- aby platilo „ nebát se a nekrást“
- jaký je ideální úředník 2030?

Podpora zájmu občanů o veřejné dění, transparentnost

- objektivní informování občana
- transparentnost tvorby legislativy
- transparentnost by měla být samozřejmost, ale neměla by zatěžovat aparát (což se aktuálně děje)

Zvýšit politickou gramotnost veřejnosti

3. Pracovní skupiny

Výběr cílů:

Nejvíce hlasů získaly cíle:

2. Vytvořit institucionální kapacity pro udržitelné vládnutí v rámci veřejné správy (7)
4. Sbírat relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systému oběhu a poskytování veřejných informací všem aktérům vládnutí (11)
5. Vytvořit dlouhodobý systém zpětné vazby (9)

Skupina 1 (facilitátor. Katka Bláhová)

Diskuze:

Cíl2. Vytvořit institucionální kapacity pro udržitelné vládnutí v rámci veřejné správy

- mělo by jít zejména o posílení na úrovni centrální, vyztužit kompetenčně a metodickým vedením
- vytvářet operativní skupiny napříč obory podle potřeby
- jednotlivá strategická oddělení provázat jedním modelem, nestačí pouze sjednocující vize, je potřeba nastavit mechanismy a obsahové náplně
- mezirezortní pracovní skupiny musejí komunikovat na úrovni přípravy strategií
- chybí čas a kapacity, proto by se nemělo vymýšlet nové, ale propracovat stávající, zefektivnit práci

Cíl 4. Sbírat relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systému oběhu a poskytování veřejných informací všem aktérům vládnutí

- splýval s cílem 5 (Vytvořit dlouhodobý systém zpětné vazby)
- musíme sbírat taková data, která potřebujeme, ne ta, co máme
- ČSÚ sbírá pouze malou část indikátorů potřebných ke strategii
- obava ze závěrů a tím ze sdílení dat – co když nebudou závěry vyhovovat nebo budou použity proti (sankce)
- horizontální komunikace ve sdílení dat sebraných dat je problém i z hlediska legislativy – zákon o ochraně osobních údajů – potřeba úpravy
- data by měla sloužit i občanům – zveřejňovat!!
- zpětná vazba je důležitá, je ale potřeba jí vyhodnocovat a závěry zapracovávat do strategií
- nedostatečná motivace úředníka k získávání zpětné vazby (nyní reakce „a proč bych to měl dělat, nemám na to čas“)

K výše uvedeným cílům je ale nutný cíl 1. Zakomponovat principy demokratického vládnutí do systému vzdělávání = motivace lidí k smysluplné a efektivní práci

Skupina 2 (facilitátor. Jakub Deml)

Diskuze:

Cíl 1. Zakomponovat principy demokratického vládnutí do systému vzdělávání

- podpora kritického myšlení (nesmí být indoktrinace)
- rozvoj občanských kompetencí: vést k občanské aktivitě, úctě a loajalitě ke státu (?), vlasti, schopnost zorientovat se ve světě, porozumění systému vládnutí a správy věcí veřejných, porozumění jazyku úředníků (kompetence komunikace s veřejnou správou, což zvyšuje sociální kapitál jednotlivce a jeho reálné možnosti řešit své problémy nebo naplnit své cíle), aby rozuměl, jak funguje systém a jaká má v rámci něj svá práva a povinnosti
- podpora mezigeneračního a celoživotního vzdělávání

Cíl2. Vytvořit institucionální kapacity pro udržitelné vládnutí v rámci veřejné správy

- Zapojení externích skupin (NNO) i laiků, participace průřezově
- Posílení odbornosti
- Hledat nové formy komunikace a spolupráce
- Nastavit fční principy komunikace napříč resorty a sférami (řídící – právní- rezortní)

Cíl 4. Sbírat relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systému oběhu a poskytování veřejných informací všem aktérům vládnutí

- Měřit strategické cíle přes indikátory, jinak bude dokument vágní

Cíl 5. Vytvořit dlouhodobý systém zpětné vazby

- Kdo komu dává zpětnou vazbu?
- Demonstrace nejsou brány jako zpětná vazba, jsou přehlížené
- Selhávají Média a jejich zpětnovazebná funkce

Nový cíl: nastartovat kontinuální debatu o vizi ČR, která bude postavená na sdílených hodnotách a jasně pojmenovaném hodnotovém systému který se pak bude promítat do strategických cílů a legislativy.

- Potřeba rozvíjet se na základě celospolečenské debaty a konsensu, důraz na hodnoty, které jsou nadřazené zákonům a regulacím (debata: o pluralitě, zajištění, aby systém zůstal sekulární a občanský)

Nový cíl?: Předcházet negativním vlivům z venčí a posilovat odolnost vůči globálním výzvám (migrace, klima, voda).

Většina strategických cílů je orientovaných dovnitř, úkolem vlády je zabývat se i vlivy zvenčí, předvídat je a zajistit odolnost státu. Toto je základní úloha státu.

Téma: Vládnutí na krajské a obecní úrovni

Facilitátor: Lucie Schubert (Agora CE)

Co-host: Jan Mareš

1. Shrnutí tématu

Debata o deliberaci, res. rozšiřování překryvu platnosti pojmu demokracie „ze zdola“ byla věnována jen minimální pozornost, většina diskuse se týkala dlouhodobě efektivního vládnutí - na této úrovni bylo leitmotivem posílení autonomie obcí, tj. decentralizace systému (fungující obec jako základ státu).

Obecně bylo v obou částech – kavárna i pracovní skupina těžké vést účastníky ke konstruktivním podnětům. Materiálu je posbíráno dost, nicméně velmi specifické konkrétní věci, na kterých jsou ilustrovány obecné kauzality a drobné nespravedlnosti pociťované na úrovni obcí a menších celků a krajů.

Střet různých úrovní vládnutí, nefunkční rozdělení kompetencí, financování, které neodpovídá nárokům s ohledem na přidělené zodpovědnosti.

V zásadě se ale podařilo naplnit úvodní otázku, jaké jsou výzvy, protože těch je popsanych mnoho.

2. Worldcafe

Otázka pro world cafe:

Jaké jsou výzvy pro vládnutí na krajské a obecní úrovni?

Popis průběhu:

V rámci tohoto kulatého stolu se k tomuto tématu přihlásilo více lidí a po zkušenostech z předchozích stolů jsme dělili zájemce o téma na menší skupiny. Proběhlo tedy celkem 6

kavárenských stolků. Nejčastěji se sešli u stolu zástupci z regionů, neziskových organizací a municipalit.

Podářilo se pojmenovat výzvy – současné i ty, které můžeme očekávat a také aktuální potřeby, které mohou vyústit ve výzvy, pokud nebudou ošetřeny.

Lidé hodně mluvili z vlastní praxe.

Mezi posbíraným materiálem panuje určitá roztržitost, je to hodně drobných provázaných témat – clustrování bylo možné jen částečně.

U obou hostitelů se našlo mnoho paralel ve zmiňovaných tématech.

Vývoj diskuze u Jana Mareše:

- Základním problémem/výzvou je roztržitěná struktura obcí, všechny typy obcí se řídí 1 zákonem o obcích, který na ně klade stejné nároky, což zejména v menších obcích vede k neprofesionalitě samosprávy, která nezvládá administrativní zátěž a složité plánovací a povolovací procesy (územní a stavební řízení) – to vede k chybování v procedurách, snadné napadnutelnosti rozhodnutí a v důsledku i snižování legitimacy vládnutí na místní úrovni
- výrazným trendem a problémem je nedodržování pravidel subsidiarity a prosazování centralizace ze strany státu (paralelně s tím se prosazuje ale i princip parcializace), shoda účastníků v druhé kavárně panovala na tom, že pro tuto úroveň vládnutí postačí naplňovat 3 principy: **dekoncentrace – decentralizace – subsidiarita** pro řešení této situace byly formulovány tyto požadavky: a) omezení regulace obcí (př. veřejných zakázek, kdy snaha o jejich centralizaci vede k tomu, že se nemohou zapojit místní podniky a tedy k odlivu výnosů z území do center) a požadavek na přijetí odpovědnosti ze strany kontrolora (např. situace v ESIF: ŘO umožní změnu v projektu, audit ji napadne, pokutována je obec); b) zlepšení konzultačního a poradenského zázemí (jejich dekomercializace, pomoc úředníkům); c) vzdělávání úředníků)
- problémem/výzvou je rovněž poměr mezi vlastní a přenesenou změnou působností obcí, obce vykonávají v přenesené působnosti činnosti, které musejí samy financovat, což omezuje jejich rozvoj, několik variant řešení (viz dále)
- je třeba vyjasnit vztah mezi územním a regionálním plánováním – regionální plánování stanovuje priority, územní je reguluje
- žádoucím trendem je růst provázanosti, vertikální i horizontální (síťování), nicméně ten musí respektovat specifika jednotlivých úrovní vládnutí
- poslední skupina se v závěru diskuze shodla na tom, že vlivy technologických, generačních a mentálních proměn na tuto úroveň vládnutí nelze předvídat
- diskutovaná řešení:
 - a. řešením je vytváření svazku obcí nebo oddělení státní správy a samosprávy, na úrovni samosprávy pak sdílení úřadů/veřejných služeb vícero obci (francouzský model)
 - b. navázání financí na kompetence (nárokové financování), kritika současného rozpočtového určení daní, které neumožňuje finanční autonomii obcí, hlídání/omezení zadluženosti obce

- c. odbyrokratizování plánovacích procesů (územní/strategické plánování) a využití jejich potenciálu pro deliberaci/budování konsensu a snadnější zpětné vazby na lokální úrovni
- d. to se neobejde bez vzdělávání úředníků v soft-skills pro deliberaci (komunikace, zvládání konfliktů)
- e. redefinice veřejného zájmu – neomezovat jej na kritickou infrastrukturu, nicméně neměl by být ani formalizovaný, ale formulovaný danou komunitou (opět ideálně ve strategickém/územním plánu)
- f. účelně přiblížit veřejné služby občanům (podpora e-Governmentu, vytváření kontaktních míst)
- g. optimalizovat administrativní členění státu: obnova okresních měst (s agendou, který jim náležela, ostatní řešit přes kontaktní místa), pouze samosprávná působnost kraje
- h. přímá volba starosty jako posílení stability vlády v obci

Témata (clustry):

Regionální identita

-současné krajské řízení je výsledkem politických kompromisů

výzva – Jak se budou věci komunikovat?

- příspěvek k transparentnosti
- na krajské i obecní úrovni

veřejná správa brána paušálně (v rámci materiálu strategie)

> v praxi ale odlišné problémy pro státní správu a samosprávu

> meta výzvou je uvědomit si tento rozdíl

příklady – školství – kdo zřizuje, neřeší koncepci, odbor dopravy – pouze úředníci (řeší řídičské průkazy, SPZ, nárůst administrativy a není prostor a čas na koncepční práci)

Triangulace

- stát má více zájmů
- evaluace – vyhodnocení jak peníze rozdělím, co se s nimi děje, jak to dopadlo
- > ponaučení do příště, ne kontrola

uvádění metod do praxe

- v rámci dokumentu zmíněny moderní trendy obecně x nejsou v něm zúročeny zkušenosti z regionální úrovně

Vzdělávání jako metoda, jak to dostat do praxe

- není řečeno jak, pouze obecná úroveň
- Jak se budou implementovat věci napříč resorty?

Místní agendy 21

- síť, již existující

výzva – udělat z toho metody pro státní správu, v oblasti udržitelného rozvoje

sídelní struktura

- problém roztržitosti

kdo o čem rozhoduje

- není vazba dotací na administraci

nespolupráce obcí

*svazky obcí jako nástroj

kompetentnost pracovat strategicky na úrovni obcí

-zlepšující se tendence, ale stále nedostatečné

příliš vysoké pravomoce rad a nízké u zastupitelstev

absence povinností poměrného zastoupení politických subjektů ve výboru/zastupitelstvech

závaznost usnesení zastupitelstva do budoucna

příjmy obcí jsou nedostatečné

přerozdělování zodpovědností

- za co má kdo zodpovědnost?

*příklad – zajistit sociální bydlení – není povinnost krajů/obcí ho zřídit

statutární města x městské části

- problematické vztahy

-málo prostředků pro městské části

aktivněji lobovat za znění zákonů

- kraje by si měly vzít tuto roli

- větší pravomoce – kopírování odlišností

neumí použít metodu benchmarkingu

- bráno jako kritika stavu, schopností

Rovné příležitosti, participace občanů

Jak dát prostor těm, „co nevlastní pole“

Podpora lokálních komunit

- tvořit centra, spolky

*příklad – žádné ohně v Bechyni (zákaz dělat ohně > dopad na komunitní život

*příklad - v zastupitelstvu sedí podnikatel, co to má občancované

„negramotný starosta a zastupitelstvo“

- jak vzdělávat?

MASKy – jako řešení/nástroj

Jak umožnit x jak donutit občany/občanům aby participovali?

Když nefunguje zastupitelstvo, např.

Obecná úroveň dobrého vládnutí

- mělo by vzejít od lidí

- hlavní výzva

participativní rozpočet

- je to legitimní?
- lidi co jsou slyšet > mají dosah k prostředkům
- už se děje veřejné projednání, ale kdo na něj přijde?
- provedení, legitimita
- není vybudován veřejný zájem

sounáležitost občanů s místem

- probouzet, podporovat
- starost občanů o veřejný prostor a jeho oživení
- jaká je role města/obce v podpoře občanů?

Využití potenciálu daného regionu

- zjistit a vytěžit

větší mezinárodní spolupráce

- popularizace EU
- architektura
- veřejný prostor
- partnerská města

slabé kontrolní mechanismy

- dodělat tyto funkce
- regulační cyklus (EU)
- * v materiálu chybí
- nedostatečné zpětné vazby
- > řešení - vybudování nezávislých kontrolních orgánů, nepodléhat financím (*NKÚ jediný příklad)

potřeba – Posílit na krajské úrovni třetí pilíř udržitelného rozvoje

- někde se to dělá dobře, ale často ne
- úroveň obecného blaha
- ochrana přírody, zdrojů, zdraví

potřeba - citlivě přidělovat pravomoci s ohledem na bezpečnost vykonavatele (sousedské vztahy, úroveň starostů)

svět právníků

- komplikuje procesy
- zájmy
- právní stát – složité, zničující pro běžné občany

veřejné zakázky

- těžké zadávání
- špatný výklad zákona x špatný zákon

potřeba - data na základě genderové segregace

- přístupná
- na krajské a obecní úrovni

obecné komentáře:

*Nesehnutí – materiál, stále dokola stejné metodiky, příklady dobré praxe, žádný posun (stále jsou na to vyhrazovány prostředky, aby takové metodiky byli tvořeny..) > potřeba vstřebat do praxe

- decentralizace X centralizace
- výkon veřejné správy
- obce jako akcelerátor místního růstu – musí umět podporovat místní podnikání, nejen velké (developerské) projekty, které obci a území škodí, a starat se o místní školství – podporovat jeho síťování, aby se škola mohla stát významným aktérem na místní úrovni

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

Cíl.1: Zakomponovat principy demokratického vládnutí do systému vzdělávání. **2 hlasy**

Cíl.2: Vytvořit institucionální kapacity pro udržitelné vládnutí v rámci veřejné správy. **3 hlasy**

Cíl.3: Vytvořit systém široce pojatého vzdělávání, v první řadě zaměstnanců státní správy. **1 hlas**

Cíl.4: Sbírat relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systém oběhu a poskytování informací všem aktérům vládnutí. **6 hlasů**

Cíl.5: Vytvořit dlouhodobý systém zpětné vazby. **1 hlas**

Diskuze:

...

První cíl, přesto že byl obodován jsme nehodnotili, dále s ním nepracovali.

Cíl.2: Vytvořit institucionální kapacity pro udržitelné vládnutí v rámci veřejné správy.

- + lidský potenciál
- + struktura
- + funkční nástroje (IT)

K cíli dva se vztahuje cíl 3, který by bylo vhodné podruždit pod cíl 2.

Cíl.3: Vytvořit systém široce pojatého vzdělávání, v první řadě zaměstnanců státní správy.

Více jsme si k cíli 3 specificky nevymezili.

Cíl.4: Sbírat relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systém oběhu a poskytování informací všem aktérům vládnutí.

Reformulace cíle:

Sbírat „Mít přístup a umět s nimi zacházet“ relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systém oběhu a poskytování informací všem aktérům vládnutí.

- dat je moc, ale z úzce vymezených oblastí
- hierarchizace – podstatné x nepodstatné
- celkově tento cíl není tak důležitý – klíčový

Cíl č.5 se opět dle naší pracovní skupiny vztahuje k cíli č.4 a měl by být pod něj přiřčen.

Cíl.5: Vytvořit dlouhodobý systém zpětné vazby.

Nový cíl

„Nastavit legislativní pravidla umožňující reálný výkon správy na základě subsidiarity.“

--

Dále zaznělo, podobně jako u kavárenských stolků mnoho jednotlivých podnětů, často kriticky vymezených vůči špatnému vládnutí shora a nesourodosti na různých úrovních.

Obecně bylo poměrně těžké vést skupinu ke konstruktivní práci s cíli. Obsahem se pracovní skupina blíží snad rekapitulaci kavárny – s ohledem na níže uvedené podněty.

Expert sice byl rozeznán, ale bohužel se příliš neprojevil.

Nutná sebereflexe výkonnosti státní správy (cost benefit analýza).

Dosažení rovnováhy mezi zodpovědnostmi a prostředky, nárokové prostředky, nikoliv dotační.

- skrz daňovou autonomii obcí, například.

Mezi-obecní spolupráce - struktura funkčních celků, nikoliv administrativních

Právní jistota, zodpovědnost kontrolních orgánů za své kroky.

Odstranit rozpory mezi územním a strategickým plánem.

Vnímat reálné potřeby měst – nepředvídat, respektovat výsledky analýzy.

Proudy změn zákonů – nestíháme, další byrokratická zátěž.

Kompetenční střety – stát x obce

- nejsou jednoznačně rozděleny agendy

- Praha x zbytek

- statutární města, která se nečlení

Téma: Vládnutí na úrovni jednotlivce

Facilitátor: František Havlín (Agora CE)

1. Shrnutí tématu

Největší překážkou pro účinnou participaci na úrovni jednotlivce je roztříštěnost a množství informací, které je obtížné kriticky zpracovávat a občanům k tomu chybí kompetence. Proto je

důležité posílit celoživotní vzdělávání k dobrému občanství. Chybí základní shoda na antropologické vizi hodnotově zakotvené společnosti. Spolu s netransparentními, nedůvěryhodnými a složitými procesy veřejné správy tato situace nevytváří motivující prostředí pro individuální zapojení do věcí veřejných. Proto je potřeba vládnout transparentně a zjednodušovat administrativní zátěž pro jednotlivce.

2. Worldcafe

Otázka pro world cafe:

Jaké jsou výzvy pro vládnutí na úrovni jednotlivce?

Popis průběhu:

První skupina se soustředila především na jakousi nejvyšší úroveň předpokladů pro účinné zapojení jednotlivců do věcí veřejných. Chybí základní shoda na antropologické vizi hodnotově zakotvené společnosti. Hodnoty jako úcta k elitám a k autoritám či osobní odpovědnost a loajalita k systému se vytrácí. Je třeba, aby vládnutí bylo transparentní a důvěryhodné. Zároveň potřebujeme kvalitní (především veřejnoprávní) média, která by relevantně občany informovala.

Druhá skupina řešila především problém přemíry netříděných informací, k jejichž kritickému posuzování chybí lidem potřebné schopnosti. Proto je důležitá role občanského vzdělávání. Zásadní problém je také obrovská administrativní náročnost života a obtížná komunikace s veřejnou správou. Právo je obtížně vymahatelné, právní rámec se neustále mění a z toho pramení právní (a související finanční a administrativní) negramotnost.

Třetí skupinu ovlivnila skladba účastníků, mezi nimiž byl jeden zástupce „byznysu“ – ředitel developerské firmy. Rozkol nastal v otázce zasahování různých občanských iniciativ do procesů spadajících do kompetence veřejné správy. Skupina se shodla na tom, že zde je hrozba zneužití participačních procesů **všemi** aktéry. Důležitá je motivace jedinců k vyjádření osobního názoru a podpora konstruktivní komunikace s úřady, čemuž by napomohla navýšení kapacit úřadů právě v oblasti komunikace.

Témata (clustry):

- **chybí dlouhodobá (antropologická, hodnotová) vize společnosti vytvářející loajalitu**

Ze strany veřejné správy

- chybí legislativní rámec pro referendum a možnost lidové iniciativy
- přehlednost zákonů a transparentnost procesů
- user (citizen)-friendly informace veřejné správy
- nevymahatelnost práva pro jednotlivce
- obrovská administrativní náročnost života, obtížná komunikace s veřejnou správou
- permanentní změny právního rámce a výkladu
- navýšení kapacit úřadů pro komunikaci
- podpora iniciativ v konstruktivní komunikaci s radnicemi a úřady
- hrozba zneužití participace všemi aktéry

- důvěryhodné vládnutí
- průhledné procesy veřejné správy
- ministerstva by měla aktivně zapojovat občany
- motivace individualit k vyjádření názoru ve veřejném rozhodování (i laický názor je důležitý)

Informace - média

- zneužitelnost průzkumů veřejného mínění
- chybí solidní informovanost ze strany médií
- kvalitní veřejnoprávní média
- přemíra netříděných informací
- chybí schopnost kriticky posuzovat informace
- regulace reklam

Vzdělání - výchova

- kritické myšlení, výchova k samostatnosti a nonkonformnímu postoji
- chybějící úcta k elitám a k autoritám
- chybí pojem osobní odpovědnosti
- výchova k občanství
- chybí zájem jedince o velká společenská témata a forma vládnutí tomu nepomáhá
- právní (finanční, administrativní) negramotnost

Ostatní

- snižuje se zájem jednotlivců participovat, chybí důvěra v to, že to má smysl
- vědomá participace jednotlivců na zdravém životním stylu (+ regulace, spotřební daně...)
- dbát na individuální intuici a pocit při volbě životního stylu

3. Pracovní skupina

Výběr cílů:

...

cíl	počet hlasů
1. Zakomponovat principy demokratického vládnutí do systému vzdělávání.	3
4. Sbírat relevantní data pro potřeby tvorby veřejných politik a rozvíjet systém oběhu a poskytování informací všem aktérům vládnutí	2
5. Vytvořit dlouhodobý systém zpětné vazby	7

Diskuze:

Obecně

Možná je vhodné spíše hovořit o vládnutí na úrovni veřejnosti než na úrovni jednotlivců. Vzhledem ke stabilitě systému je třeba nakládat velmi uvážlivě se změnami struktury státní správy.

Cíl č. 1

Vzdělání by mělo být celoživotní a vychovávat k dobrému občanství. Vzdělání by mělo posilovat schopnost vyhodnocovat informace. Změna vzdělávacího systému by měla mimo jiné vycházet z bottom-up principu.

Cíl č. 4

Nejde jen o to, aby se data sbírala a poskytovala, ale musí se především kvalitně zpracovávat a vyhodnocovat. Sdílení dat by mělo vést k vertikálnímu i horizontálnímu propojení různých společenských skupin. Každý, kdo chce aktivně participovat, by v tomto úsilí měl být podporován.

Cíl č. 5

V rámci přípravy, implementace a vyhodnocování veřejných politik by měla probíhat aktivní komunikace s veřejností. Občané jednotlivě i spolky by měly být motivováni k účasti na rozhodování. Měla by být posílena důvěra k autoritám a zároveň posílena schopnost autorit vnímat potřeby veřejnosti. Zpětná vazba by měla být oboustranná, tedy jak ze strany občanů vůči veřejné správě tak i ze strany veřejné správy vůči občanům. Na obou stranách by neměla chybět značná dávka empatie a snaha o porozumění. Zpětná vazba ze strany úřadů by se měla sbírat také na úrovni street-level byrokratů, protože ti mají přímou zkušenost a vzhled do problémů občanů.